

MANO VAIKAS KAIRIARANKIS

Senų senovėje kairiarankiai aplinkiniams kėlė baimę ir nepasitikėjimą. Įvairių tautų kalbose žodis “kairys” turi dar ir kitą prasmę: anglų - “suktas, negeras” , prancūzų – “nerangus, negarbingas” , italų – “ydingas”. Atkreipkite dėmesį į šventuosius paveikslus: paskutinįjį teismą vaizduojančioje ikonoje Ganytojo dešinėje sėdi gerieji, o kairėje – nuodėmingieji. O liaudies prietarai? Daug kas iki šiol tiki, kad jei iš lovos išlipsi kairiaja koja, visą dieną viskas kris iš rankų, jei merginos kairįjį petį puošia apgamas, ji neištekės, arba jei žmogus tau tiesia kairę ranką, vadinasi, linki blogo. Netgi katė, ir ta stengiasi kelią perbėgti iš dešinės į kairę! Visais laikais buvo stengiamasi kairiarankius paversti dešiniarankiais: reikia tik įsivaizduoti, ką tekdavo išgyventi kairiarankiams vaikams, kai mokytojai ir tėvai drausdavo piešti ir rašyti kairiaja ranka!

Viduramžiais kairiarankiai buvo įtarinėjami susidėję su velniu, kaltinami raganystėmis, kenkimu kitiems. Vadovaudamiesi šia nuostata, teisėjai pasmerkė kairiarankę Prancūzijos didvyrę Žaną Dark sudeginti, o Rusijos Caras Petras I uždraudė teismuose liudyti kairiarankiams — kad Dievo neertzintų. Musulmonų kraštuose, kur kairiarankių nėra labai daug, tradicijos draudžia imti valgį ir praustis kairiaja ranka.

Buvusioje Tarybų Sąjungoje tik 1985 metais valstybiniu lygiu buvo priimtas sprendimas švietimo ir ugdymo įstaigose kairiarankių neversti tapti dešiniarankiais.

Įdomybės apie kairiarankius

- Tyrinėdami pirmykščių žmonių darbo įrankius, mokslininkai įrodė, kad kairiarankių jau buvo prieš 1,4 milijono metų.
- Lietuvoje daugiau kaip 300 tūkstančių kairiarankių. Visame pasaulyje jų apie 550 milijonų. Prognozuojama, kad 2020 metais kairiarankių kiekis viršys milijardą.
- Kas dešimtas žemės gyventojas – kairiarankis. Sociologinių tyrimų duomenys rodo, kad kas penktas garsus žmogus – kairiarankis.
- Vyrų kairiarankių yra 1,5–2 kartus daugiau nei moterų.
- Jei abu tėvai dešiniarankiai, tai tikimybė, kad vaikas gims kairiarankis yra 2 proc., jei vienas iš tėvų kairiarankis, tikimybė – 17 procentų, jei abu tėvai kairiarankiai, – 46 proc.
- Neseniai atliktas 20 000 žmonių tyrimas parodė, kad kairiarankius labiausiai gimdo moterys, perkopusios per trisdešimt, dažniausiai jie gimsta antroje metų pusėje, būna neišnešioti ir sveria vos per kilogramą.
- Visos poliarinės meškos kairiarankės, todėl kartais kairiarankiai vadinami „baltaisiais lokiais“.
- Pietų Virdžinijos valstijoje yra miestas Left Hand (Kairė ranka).
- Kairiarankiai geriau mato po vandeniu negu dešiniarankiai.
- Beje, pasaulis rugpjūčio 13 d. švenčia Tarptautinę kairiarankių dieną. Įvairūs renginiai, sporto varžybos, viskas skirta kairiarankiams.
- Šiuo metu kairiarankiai sudaro 15 proc. gyventojų, o po 20 metų jų gali būti apie 40 proc.
- Daugiausiai kairiarankių Anglijoje.

Kairiarankiai dažniausiai būna ryškios individualybės, turinčios didžiulį kūrybinį potencialą. Todėl nieko nuostabaus, kad daug garsiausių pasaulio žmonių buvo arba yra kairiarankiai.

Dailininkai - Leonardas Da Vinčis, Mikelandželas, Pablas Pikaso, Paulas Klee ir kt.

Karvedžiai: Makedonietis (beje, jis turėjo sukūręs "kairių diviziją", kurioje kovojo 700 rinktinių kairiarankių karių), Julijus Gajus Cezaris, Napoleonas Bonapartas.

Menininkai – L. V. Bethovenas, M. Monro, Dž. Roberts, S. Stalonė, Deny Key, H. K. Andersonas, Čarlis Čaplinas ir kt.

Sportininkai – R. Lavelis, Maradona, Pele, Džonas Makenrojus, M. Navratilova (tenisininkė), Goranas Ivanisevičius (tenisininkas), M. Spitas (plaukikas), Paulius Jankūnas, D. Fisher`is ir kt.

Politikai - Karalienė Elžbieta II, Julijus Cezaris, Napoleonas Bonapartas, Aleksandras Didysis, F. Jozefas Štrausas, Apelis.

Prezidentai – R. Reiganas, Dž. Bušas, B. Klintonas, H. Trumanas. B. Jelcinas.

Tapytojai – Leonardas Da Vinčis (kaire nutapė garsiąją „Džokondą“), Michelangelas

Kompozitoriai – L. Van Bethovenas, Nikolo Paganini, S. Prokofjevas, S. Rahmaninovas

Muzikantai – Stingas, P.Makartnis, K.Kobainas, C.Dion

Rašytojai – L. Tolstojus (kaire parašė „Karą ir taiką“), N. Leskovas, H.K.Andersenas, A. Puškinas

Aktoriai – N.Kidman, R.DeNiro, B. Willis, M.Brande, A.Džoli, T.Kruzas, P. Brosnanas, S. Dž. Parker, K. Rivesas, V. Suhorukovas, D. Duchovnis, W. Goldberg.

Astronautai – N. Armstrongas (pirmą kartą išlipo į mėnulį kaire koja)

Kairiarankiais ar dešiniarankiais gimstama priklauso nuo to, kuris galvos smegenų pusrutulis lemia mūsų judesius: kairiarankių – dešinysis, o dešiniarankių – priešingai.

Kairiarankiams būdinga kairiosios kūno pusės dominantė, t.y. dominuoja ne tik ranka, bet ir kairė akis, ausis, koja. Kairysis smegenų pusrutulis lemia kalbą, raštą, loginį mąstymą. Dešinysis – erdvinį mąstymą. Taigi, kai žmogus sprendžia uždavinius, dirba kairioji, o kai kuria eiles ir muziką – dešinioji smegenų pusė. Tie, kurių geriau išvystytas dešinysis pusrutulis, dažniau naudojami kairiaja ranka.

Dešinysis smegenų pusrutulis valdo kairiąją kūno pusę. Koordinuoja dešiniarankių ir kairiarankių intuiciją, abstraktų, vaizdinį mąstymą, muzikinį ritmą, intonaciją, jausmus, tačiau čia dar formuojasi kalbos ir rašto centras, todėl žmogus pasižymi nestandartiniu mąstymu. Kairiarankiai pasižymi didesniu sugebėjimu suvokti garsus ir intonaciją, taip pat atskirti smulkiausias spalvų atspalvius, ko nesugeba dešinieji. Vyrauja puiki vaizdinė atmintis, kurioje ilgai išsaugojami ryškiausi įspūdžiai. Dažnai kairiarankiai būna linkę į kūrybinį darbą, susijusį su situacijų įvairove ir greita jų kaita. Puikiai atlieka darbus, reikalaujančius nepaprasto tikslumo ir erdvinės vaizduotės. Teigiama, kad kairiarankiai sportininkai yra neeilinio talento, universalesni, taiklesni ir sunkiau sustabdomi. Mokslininkai teigia, jog žmonės, pasižymintys ekstrasensiniais, telepatiniais sugebėjimais, dažniausiai taip pat yra kairiarankiai.

KAIRIARANKYSTĖS YPATUMAI

- pažintinė raida netolygi, jiems būdingas originalus, lankstus, detalus mąstymas;
- kairiarankiai ne taip emocingi, tačiau drovūs, atsitraukę, užsisklendę, nelinkę išoriškai atvirai reikšti emocijų, labiau linkę save kontroliuoti;
- jų aplinkos pažinimas abstraktesnis; labiau linkę daryti racionalius sprendimus;
- sunkiau prisitaiko prie socialinės aplinkos, blogiau pažįsta ir suvokia realybę;
- labiau linkę likti nuošalyje, dažniau konfliktuoti;
- labiau linkę reaguoti į stresą ir veikti atsargiai;
- vėliau pradeda vaikščioti ir kalbėti;
- sunkiau išmoka skirti dešinę ir kairę puses;
- jiems sunkiau atlikti įvairius darbelius ir fizinius pratimus, regimuosius-erdvinius uždavinius, blogiau įsimena regimąją informaciją (raides, skaičius);

- silpnesni motoriniai įgūdžiai (dėl to sunkiau sekasi rašyti, rašo lėčiau);
- sunkiau išmoksta skaityti ir rašyti;
- tikrasis kairiarankis niekad neišmoksta gražiai rašyti dešiniąja. Tiesiog jis kitaip pajaučia formą (raides ir skaičius rašo kitaip orientuotus erdvėje);
- dažniau serga skrandžio ir žarnyno ligomis; juos dažniau kamuoja astma, diabetas, migrena, autizmas, miego sutrikimai;
- būdingas padidintas sugebėjimas darniai suvokti garsus ir intonaciją, taip pat atskirti smulčiausius spalvų atspalvius;
- puiki vaizdinė atmintis;
- puikiai atlieka darbus, reikalaujančius nepaprasto tikslumo ir erdvinės vaizduotės;
- kairiarankiai sportininkai yra neeilinio talento, universalesni, taiklesni ir sunkiau sustabdomi;
- mikčiojimas ir disleksija būdingesni kairiarankiams;
- sunkiau išmoksta veiksmus, susijusius su dešiniarankiams skirta įranga (bulvių skutimas, stiklainių atsukimas, valso šokimas, automobilio vairavimas (pavarų perjunginėjimas), kirpimas žirkklėmis, grojimas muzikos instrumentais, naudojimas kompiuterio pele;
- sunku rašyti lentoje stovint, nepatogu sėdėti suole su dešiniarankiais;
- sunkiau mokytis rašyti, piešti, siūti, megzti.

KAIP PADĖTI KAIRIARANKIAMS?

“Mamyte, brangioji, leisk man rašyti kaire ranka, tegu mano kairė būna dešinė”, - su ašaromis akyse prašė savo mamos maža mergaitė. O toji, laikydama kairiarankiškumą savotiška patologija, mėgino “išgydyti” savo dukrelę, pririšdama kairę vaiko rankytę ir versdama dirbti tik dešine. *Ar neprisimenate tokio siaubo patys?*

Pirmoji sąlyga – kairiarankis vaikas niekada, jokia forma, jokiaje situacijoje neturi jausti negatyvaus požiūrio į kairiarankystę. Tik negalvokite, kad negatyvus požiūris – tai būtinai išreikštas priekaištas arba pokalbis apie tai, kad vaikas – kairiarankis. Visiškai pakanka ir jūsų atodūsių, kai imate į rankas sąsiuvinį, ir nekantrumo aiškinant, ir net atsitiktinio priminimo apie negrabumą ir pan.

Antroji sąlyga – nedramatizuokite mokyklinių nesėkmių situacijos. Vaikas turi būti įsitikinęs, kad nėra nieko nepataisomo, kad visi sunkumai praeis ir su jūsų pagalba jis gali su jais susidoroti. Tačiau pasistenkite suprasti jų tikrąsias priežastis – juk jos gali būti įvairios.

Trečioji sąlyga – racionalus dienos režimas. Kairiarankis vaikas dažniausiai greitai susijaudina, pavargsta, todėl vaiko diena turi būti taip sutvarkyta, kad nebūtų perkrovimo ir pervargimo. Racionalus dienos režimas: geriau vaiką atleisti nuo prailgintos dienos grupės ir leisti dieną valandą pusantrą pamiegoti arba tiesiog pagulėti. 3,5-4 valandas būtina palikti žaidimams lauke, pasivaikščiavimui, o miego trukmė turi būti ne mažesnė kaip 11 valandų (6-7 metų amžiaus vaikams).

Ketvirtoji sąlyga – pamokų ruošimas neturi būti barnių, tarpusavio susierzinimo, konfliktų priežastis. Svarbu, kad vaikas, pradėjęs ruošti pamokas, išmokyti paprašyti pagalbos, kai jam jos prireiks. Treniruojamų užsiėmimų metu reikia dirbti kartu su vaiku. Ruošiant pamokas labai efektyvus režimas: po 15-20 minučių darbo daryti 10-15 minučių pertrauką, kurią vaikas gali pasinaudoti savo nuožiūra. Jis turi teisę pats pasirinkti, ką darys iš pradžių, jūs galite tik patarti arba lyg netyčia rekomenduoti, bet jokia būdu nereikalaukite. Bendraujant su vaiku visada efektyviau laikytis patarimo taktikos, o ne besąlygiško įsakymo vykdymo. Vaikas turi turėti teisę suklysti ir vis dėlto būti įsitikinęs, kad už klaidas nebaudžiama, jas galima ištaisyti.

KĄ DARYTI?

- Prie stalo sodinti taip, kad jo kairė ranka būtų prie krašto ir kad šalia sėdintis dešiniarankis jam netrukdytų;
- Suole kairiarankį sodinti iš kairės, kad nepersikreiptų ir neužstotų lapo paviršiaus, nes kairiarankiai lengviau suvokia regimąją informaciją, esančią kairiajame lauke;
- Stalo lempa turi būti dešinėje pusėje;
- Išmokyti teisingai pasidėti sąsiuvinį. Sąsiuvinis turi būti pasuktas taip, kad žemutinis dešinysis jo kampas būtų ties jo krūtinės viduriu;
- Pradžioje kairiąją sąsiuvinio pusę galima pažymėti sutartiniu spalvotu pieštuku.
- Jei nesiseka rašyti, jei neįsimenamos raidės, jei jos keverzojamos, įvairaus dydžio, jei brūkšnys netvirtas ir dreba ranka – reikalingi užsiėmimai motorikos ir regos bei motorikos koordinacijos vystymui. Užsiėmimai turi būti kasdieniniai, jų trukmė – 15-20 minučių.
- Rašydami kaire ranka, vaikai daugiau tepa, todėl po ranka reikėtų padėti sugertuką, ilgiau rašyti pieštuku;
- Gerai naudoti lipdymą ir piešimą, siuvinėjimą, mezgimą, mazgelių surišimą ir atrišimą, vilnionių verpalų susukimą, pynimą ir kitokius veiksmus, vystančius pirštų, plaštakos judesių koordinaciją;
- Jei vaikas rašo veidrodiniu būdu, painioja artimas pagal konfigūraciją raides ir skaičius, jei sukeičia vietomis raides, pameta eilutę skaitydamas, painioja dešinę ir kairę, užsiimkite regimojo erdvinio suvokimo treniruote;
- Norėdami išvengti rūpesčių dėl skaitymo, galite vaikui skirtame tekste pažymėti raidę, nuo kurios reikia pradėti skaityti. Arba nupiešti rodyklėles, žyminčias skaitymo kryptį.
- Jei vaiko kalba neturtinga ir neišraiškinga, sakiniai neišplėstiniai, jei jam sunku nusakyti paprasčiausią situaciją arba sukurti pasakojimą pagal paveikslėlį, užsiimkite tuo darbu;
- Naudokite priemones skirtas kairiarankiams (parkerius, pieštukus, žirkles ir t. t.);
- Jiems negalima daug kartų leisti pralaimėti, reikia parinkti varžovus, kurie jų nesugniuždytų;

Prisiminkite: 1. Kairiarankystė ar dešiniarankystė formuojasi apie ketvirtuosius gyvenimo metus. Iki tol pastovumo gali nebūti. Po ketverių metų keisti rankos dominantę negalima.

2. Mokymas turi būti labiau vaizdus, emocionalus, besiremiantis vaiko gebėjimu vaizdžiai mąstyti ir suvokti erdvę.

3. „**PERLAUŽTIEMS KAIRIARANKIAMS**“ kyla daug sveikatos problemų: vaikas tampa nervingesnis, aikštingesnis, sutrinka jo miegas ir apetitas, skauda galvą, jis gali pradėti mikčioti, kentėti nuo nervinio tiko ir lėtinių ligų paūmėjimo, gali patirti mokymosi problemų, gali išsivystyti sunkios formos disleksija ir disgrafija, nebesugeba susikaupti, nes nuolatos jaučia pasąmoningą norą paimti pieštuką į kairę ranką ir drauge baimę padaryti ką nors ne taip, kaip reikalauja suaugusieji. Formuojasi nepilnavertiškumo kompleksas – juk taip ilgai ir atkakliai jiems teigta, kad nėra tokie, kaip visi.

Parengė specialioji pedagogė metodininkė Jūratė Karalienė

